

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/142601,35-rocznica-katastrofy-w-Czarnobylskiej-Elektrowni-Atomowej.html>

02.03.2026, 22:18

35. rocznica katastrofy w Czarnobylskiej Elektrowni Atomowej

W kwietniu 1986 r. całym światem wstrząsnęła wiadomość o awarii w Czarnobylskiej Elektrowni Atomowej położonej na terenie ZSRS, ok. 100 km. na północ od Kijowa. W efekcie błędów operatorów przeprowadzających jeden z testów oraz wad konstrukcyjnych reaktora jądrowego 26 kwietnia 1986 r. o godzinie 1:23 doszło do dwóch wybuchów.

25.04.2024

Гос. архив
Секретно
Экз. № _____

ЦК КПСС

Первый заместитель
Министра
энергетики

и
электрификации СССР

103074, Москва, К-74, Китайский пр. 7,
Москва, К-11, Минэнерго СССР. А. Т. 112604
Тел. 220-55-00

26.04.86 № 1789-2с

На № _____ 01

26.04.86

05-01

Об аварии: на блоке № 4
Чернобыльской АЭС

СРОЧНОЕ ДОНЕСЕНИЕ

26.04.86 г. в I час 21 мин. при выводе энергоблока № 4
Чернобыльской АЭС в плановый ремонт, после остановки реактора
произошел взрыв в верхней части реакторного отделения.

По сообщениям директора Чернобыльской АЭС при взрыве прои-
зошло обрушение крыши и части стеновых панелей реакторного отде-
ления, нескольких панелей крыши машинного зала и блока вспомога-
тельных систем реакторного отделения, а также возгорание кровли.

В 3 часа 30 мин. возгорание было ликвидировано.

Силами персонала АЭС принимаются меры по расхолаживанию
активной зоны реактора.

По мнению 3 Главного управления при Минздраве СССР принятие
специальных мер, в том числе эвакуация населения из города, не
требуется.

Госпитализировано 9 человек эксплуатационного персонала и
25 человек военизированной пожарной охраны.

Принимаются меры по ликвидации последствий и расследованию
случившегося.

А.Н. Макухин
А.Н. Макухин

В архив
В архив

Warszawa 1986.04.29
godz. 11¹⁵

Tajne spec. znaczenie

INFORMACJA

dot. awarii radiologicznej

Zgodnie z ustaleniami mieszanej Komisji RPZR i URM w godz. 8¹⁵-10⁴⁵ odbyło się posiedzenie Komisji Rządowej której przewodniczył w. prezes RM A. Szokałola. Ponadto w posiedzeniu udział wzięli: przedstawiciele resortów: rolnictwa, szkolnictwa, zdrowia i atomistyki z grupą ekspertów Centralnego Laboratorium celowny Radiologicznej. Hg. informacji przekazanych przez Prezesa PA A dr. H. Sosniskiego zagrożenie radiologiczne zostało oficjalnie stwierdzone, a tym śniadory komunikat radiowy. Stężenie produktów radioaktywnych utrzymuje się na niezmiennym poziomie i nie zagraża bezpośrednio zdrowiu ludzi. Najbardziej zagrożonymi rejonami pozostają północno-wschodnie obszary kraju. Przewidziana elektronika /podrój/ Czernobylska została jeszcze opóźniona ostatczynie.

O godz. 16⁰⁰ w dn. dzisiejszym odbędzie się kolejne posiedzenie Komisji Rządowej która przeprowadzi porównanie i analizę pomiarów na podstawie której podejmie się kolejne działania zapobiegawcze skutkiem przepływu radioaktywnego pyłu nad krajem.

Z udzielonych wyjaśnień ^{wynika że} należy liczyć się z koniecznością rozpatrzenia zakazu spożycia mleka (które najpierw absorbuje jod¹³¹) oraz celowny dzieci i młodzieży od lat 0 do 18 oraz kobiet w ciąży, ^{to grupy} które najbardziej narażone są na skutki tego typu awarii.

Ponadto rozpatrzone ma być przez przedstawicieli resortu zdrowia sposób zastosowania środków farmakologicznych i celowny profilaktycznych.

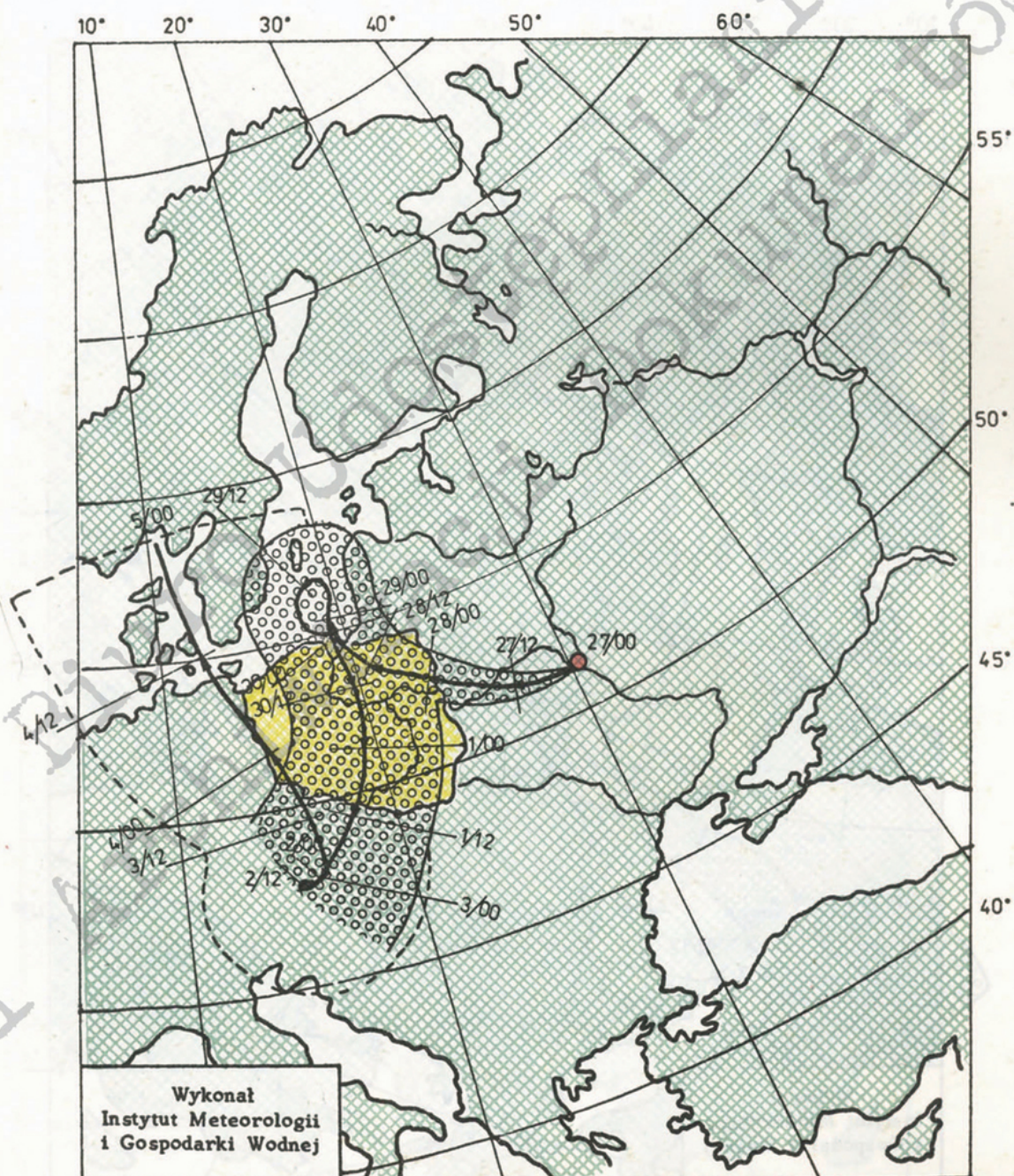
prof. H. Sosniska

**KOMISJA RZĄDOWA
DO SPRAW OCENY PROMIENIOWANIA JĄDROWEGO
I DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH**

RAPORT KOMISJI RZĄDOWEJ

pod przewodnictwem
WICEPREZESA RADY MINISTRÓW PRL
ZBIGNIEWA SZALAJDY

WARSZAWA, CZERWIEC 1986

RYS. 3. Droga smugi radiacyjnej wyemitowanej w Czernobylu 27 kwietnia 1986 r. o godzinie 00.00 GMT.

Mapa trajektorii chmury radioaktywnej z Raportu Komisji Rządowej

Wybuchy zniszczyły reaktor i uwolniły, i jeszcze długo po wybuchu uwalniały, ogromną ilość

radionuklidów (wyparowało ok. 50 ton paliwa nuklearnego), które trafiły do atmosfery, gleby i wody. Skażenie – głównie radioaktywnym cezem i jodem – objęło wkrótce w mniejszym lub większym stopniu całą półkulę północną.

Oczywiście, nikt wówczas nie znał przyczyn awarii. Co więcej, kierownictwo elektrowni początkowo utrzymywało, że reaktor był nietknięty, a źródłem wybuchu były zbiorniki wody. Podawało też znacznie zaniżony poziom promieniowania na terenie siłowni, co wynikało z ograniczeń skali posiadanych przez nich aktualnie dozymetrów. Takie też raporty były wysyłane do Kijowa i Moskwy. Początkowo sowieckie kręgi władzy były więc dalekie od paniki i miały do tego pełne prawo, biorąc pod uwagę docierające do nich uspokajające informacje. Dopiero w kolejnych kilkunastu godzinach przed sowieckim kierownictwem odsłaniała się skala problemu, zdano sobie sprawę, że reaktor jest zniszczony, a sytuacja dużo poważniejsza niż rysowała to dyrekcja elektrowni. Rano 27 kwietnia podjęto decyzję o ewakuacji pobliskiej Prypeci, a w kolejnych dniach ewakuacja objęła obszar w promieniu 30 kilometrów od elektrowni, który do dzisiaj pozostaje strefą zamkniętą.

Na miejsce katastrofy przybyła Komisja Rządowa, której przewodniczył wicepremier ZSRS Borys Szczerbina. Złożeni z niej specjaliści zdecydowali o sposobie gaszenia pożaru: na zniszczony reaktor miało zostać zrzuconych tony piasku i boru. Zadanie to zlecono załogom wojskowych śmigłowców. Zanim jednak udało się ugasić pożar przez kilka dni wiatr roznosił radioaktywny pył po całym kontynencie. W pierwszym rzędzie zaniósł go w kierunku północno-zachodnim, skażając tereny Białoruskiej SRS, Polski i docierając w końcu do Skandynawii. Podwyższenie poziomu radioaktywności odnotowano w Polsce i w Szwecji 28 kwietnia. Pierwszych oficjalnych wiadomości o awarii ZSRS udzielił rządowi innych państw 29 kwietnia, trzy dni po awarii. Było to przedmiotem pretensji formułowanych pod adresem Moskwy. Rano 29 kwietnia w Polsce powołano Komisję Rządową pod przewodnictwem wicepremiera Zbigniewa Szalajdy, której zadaniem było podjęcie odpowiednich przeciwdziałań.

Na miejscu katastrofy sowieccy specjaliści mieli ręce pełne pracy. Pożar nie był bowiem ich jedynym zmartwieniem. Obawiali się, że podłoże reaktora nie wytrzyma ciężaru zrzuconego z powietrza piasku i boru. W takiej sytuacji wszystko – łącznie z pozostałym paliwem jądrowym – przedostałoby się do zbiornika wody znajdującego pod reaktorem, wywołując potężną eksplozję, która mogłaby doprowadzić do wyparowania paliwa z pozostałych trzech reaktorów należących do elektrowni i w konsekwencji doprowadzić do katastrofy o znacznie większej niż dotąd skali. Istniała też groźba, że rozgrzane paliwo przebiję się w dalszej kolejności przez betonowy fundament reaktora i przedostanie się do wód gruntowych, co oznaczałoby zatrucie okolicznych rzek, przede wszystkim Dniepru. Ostatecznie woda z zbiornika została usunięta dzięki wysiłkom straży pożarnej oraz ręcznemu okręceniu zaworów, czego dokonało trzech ochotników. Była to bardzo ryzykowna misja ze względu na konieczność przejścia przed mocno napromieniowaną wodą.

Jednocześnie rozpoczęto prace, których celem było wpompowanie pod reaktor azotu. Miał on schłodzić fundament reaktora od spodu i nie dopuścić w ten sposób do jego przetopienia przez napierające resztki reaktora. Ściągnięci do Czarnobyla górnicy ręcznie wykopali 150-metrowy tunel, którym chłodziwo miało być dostarczone w okolice zniszczonego reaktora. Ostatecznie rdzeń reaktora sam wychłodził się na tyle, że nie było to konieczne, a tunel został wypełniony odpornym na wysokie temperatury betonem. Ostatnim – najistotniejszym – działaniem zabezpieczającym było zbudowanie nad zniszczonym budynkiem reaktora betonowego sarkofagu, który miał zapobiec uwalnianiu się do atmosfery kolejnych radionuklidów. W roku 2016 został

dotatkowo przykryty przez nowocześniejszą kopułę, której trwałość obliczona została na 100 lat.

Konsekwencje zdrowotne i środowiskowe katastrofy na terenach najbardziej skażonych były przedmiotem badań kilku organizacji międzynarodowych. Według raportów opracowanych przez UNSCEAR (Komitet Naukowy ONZ ds. Skutków Promieniowania Atomowego) bezpośrednich ofiar było 31, z czego 28 zmarło krótko po awarii w skutek ostrej choroby popromiennej, a 3 z innych przyczyn. Naukowcy badający poszkodowaną populację nie stwierdzili bezsprzecznego związku między ekspozycją na promieniowanie a wzrostem zachorowań na białaczkę czy inne choroby. Z jednym jednak wyjątkiem, nie ulega wątpliwości, że uwolnione wówczas promieniowanie stało się przyczyną wzrostu liczby zachorowań na raka tarczycy, w szczególności u dzieci. Według danych z 2015 r. w latach 1991-2015 zdiagnozowano 16000 przypadków raka tarczycy u osób, które w momencie awarii były poniżej 18 roku życia. Trzeba także pamiętać o konsekwencjach gospodarczych, przede wszystkim olbrzymim koszcie usuwania skutków awarii oraz stratach związanych z wyłączeniem skażonych terenów z produkcji rolnej i przemysłowej. Nie można też zapomnieć o skutkach psychologicznych, szczególnie u osób, które musiały na zawsze opuścić swoje miejsce zamieszkania. Katastrofa odcisnęła silne piętno na ich życiu, odczuwalne również dzisiaj, mimo upływu prawie 35 lat.

Dr Kamil Dworaczek

OBBH IPN we Wrocławiu

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł